



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR

Narodni dom pa še kar stoji

K sreči, saj z njega ne odpadajo niti omet niti strešne opeke.

Ko so bili do začetka novembra 2002 začasno uporabi urejeni pritlični prostori v Narodnem domu, sem bil prepričan, da bo že samo to dejstvo potegnilo Novomeščane k večji zavzetosti za popolno obnovo in ožvitev Narodnega doma. Upravni odbor Ustanove za obnovo in ožvitev Narodnega doma je sicer sprejel statut te ustanove, prizadevni Tomaž Levičar, ki je zaposlen v Kabinetu župana Mestne občine Novo mesto, je tudi pripravil idejni projekt obnove in ožvitve Narodnega doma in o njem seznanil člane upravnega odbora. Ta je že dne 15.10.2003 sprejel sklep, da bo potrebno odkupiti hišo, ki je tik za Narodnim domom, in dal tudi usmeritev za nadaljnjo delavo projekta, da naj bo pritličje namenjeno ekonomskim vidikom.

Mestna občina Novo mesto kot lastnik stavbe se je prijavila na razpis Fordove fundacije za pridobitev sredstev, Agencija za regionalni razvoj pa je uvrstila pripravo dokumentacije za Narodni dom med svoje predloge projektov za prijavo na neposredne regionalne vzpodbude za leto 2005. Gre za sredstva, ki so potrebna za pridobitev projektne in inve-

sticijske dokumentacije za celotno prenovitev stavbe.

Obstoječe in uporabne prostore Narodnega doma upravlja Dolenjski muzej iz Novega mesta, kateremu gre zahvala za skrb in opravljeno delo. Mestna občina Novo mesto krije stroške obratovanja, mala dvorana v Narodnem domu je namenjena za predstave in premični oder lutkovnega gledališa. Upravni odbor ustanove pa je »zaspal« na področju pridobivanja potrebnega denarja za obnovo Narodnega doma.

Naloga našega društva bo po mojem mnenju ta, da ponovno neposredno vzpodbudi vodstvo Mestne občine Novo mesto, da pospeši postopke pridobivanja projektne in investicijske dokumentacije, da stori vse potrebno za odkup hiše za Narodnim domom in da spremlja vse razpise, na podlagi katerih je mogoče pridobivati kakršnakoli sredstva za obnovo in ožvitev Narodnega doma kot kulturnega spomenika.

Želim, da bi pri obnovi in oživitvi Narodnega doma vsaj nekoliko posnemali Novomeščane s konca 19. stoletja, ki so dom zgradili od tal do slemena v borih nekaj letih.

ANTON ŠKERLJ,
PRESEDNIK DRUŠTVA

Je Novo mesto v Sloveniji?

Veliko je novega, korenito se je stvar obrnila, rekli bi, da se je obrnila na glavo, a za Novo mesto, četudi je sedaj tudi v Evropi, je na nek način vse po starem. Naj volijo Slovenci levosredince, kakor je bilo v navadi v pretekli dekadi, ali pa vržejo svoj glas za desnosredince, kakor se jih je nekaj več odločilo letošnje prve oktobrske dni, ostanejo Novomeščani brez poslance. Kovačič, Koncilijska, Dular, Grill, Kek, Maureticeva in ostala družina, eni, presenetljivo, še kar veseli, drugi otožni, so skupaj z dvakrat po približno dvajset tisoč volilci ostali brez sedeža v državnem zboru. Zgodba je seveda stara in Društvo Novo mesto je šlo z njo že na slovensko Ustavno sodišče – v zasavskih revirjih pač velja en glas za tri novomeške. In to izgleda nepravilno. Kaj pa to pomeni za razvoj Novega mesta bomo še videli. Doslej je šlo Novemu mestu dobro, saj po razvitosti le redkim gleda v hrbet. Morda pa vendarle ni nič slabega, da se zdi, kot da Novo mesto ni del Slovenije. Kakšna Slovenija pa nas prihodnja leta sploh čaka? Če bodo spet vlačili okostnjake iz omar, je že bolje, da je Novo mesto tokrat še malce bolj vstran.

TOMAŽ LEVIČAR



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR

Kaj pa je vaju treba bilo ...



FOTOGRAFIJA: MARIJAN LAPAJNE

Gorjanci nad Novim mestom, slika kaže iznakažen prostor ob Miklavžu, ali pa Ragov log v Novem mestu - vseeno je, vinkendaštvo kljuje z nezmanjšano močjo in neoziraje se na lepoto okolja. Najprej je le travnik ali gozdni rob, zatem stoji že prikolica, stara, Adriina, ta dobi nekak nadstrešek, pridružijo se brunaste stene. Potem hočejo vodo in elektriko, pa kanalizacijo, cesto. Prijatelje bi poleg, v novi, sosednji baraki. Želijo hišno številko.



FOTOGRAFIJA: TOMAZ LEVIČAR

"Gorjanci, to so visoki, z vodami prepojeni in s cestami prepredeni gozdovi. Zdi se, da v njih ni več Trdinove gluhe loze, zatočišča vilinskih bitij, kjer človek lahko sreča le samega sebe, pravzaprav bitje v sebi, pred katerim bi rad pobegnil. Danes na tej 40 km dolgi in zaviti zemeljski gubi povsod srečaš človeka z avtom, traktorjem ali vsaj motorno žago. Pred planinskimi domovi na Gospodični, pri Miklavžu in celo na Trdinovem vrhu so parkirišča ob koncu tedna zasedena. Nekošene senožeti prepredajo sledovi terencev."

Tako o Gorjancih piše Željko Kozinc v svoji knjigi Lep dan kliče, kjer vabi na 150 izletov po Sloveniji. Ne gleda jih skozi rožnata očala, ampak jih vidi takšne, kot danes so: na udaru avtomobilske behavosti in nasilja nad ostanki lepote, ki bi jo drugačno pleme od Dolenjcev ljubosumno varovalo pred hrupom in smradom. Ampak Dolenjci smo z njimi vsak hip pripravljeni delati kot svinja z mehkom. In to že četrto stoletja.

Kranjska gora na Gorjancih

Pred 25 leti je Dolenjski list objavil članek o tem, kako naj bi Gorjanci postali dolenska Kranjska Gora. V skrbno pripravljenem gradivu je pisalo, da bi bilo z večjimi in manjšimi buldožerskimi posegi mogoče speljati smučarske proge s Trdinovega vrha preko Kravavega kamna do Gabrja; z vrha bi šla smuka po robu pragozda, na Krvavem kamnu pa bi stala restavracija z nekaj sto sedeži in seveda dovolj prostora za človekovega največjega - se razume da pločevinastega - prijatelja. Z manjšimi popravki terena bi za pogumne mladeniče zgradili celo smučarske skakalnice. Spis je bil premljen z ustreznimi zemljevidi z vrisanimi sedežnicami in vlečnicami. Projektant je smučišča obdelal kompleksno: v gradivu je npr. zapisano, da bi spomladi izletniki na Gorjancih lahko nabirali zvončke, kmete pa je spomnil, da

bi imeli možnost kositi in pasti.

Pozneje so pod čvrstim ščitom podjetja Pionir razvijalci Gorjancev razrili greben nad Kobilami. Tam je zdaj znamenita Pionirjeva erozijska pot, katere ogled posebej priporočam ljubiteljem narave. Takrat je razriti greben nad zaščitenim območjem (in delno po njem) vodilni Pionirjev arhitekt utemeljeval tudi kot protipožarni pas. Še pomnite zadnji gozdni požar na Gorjancih? Ja, če ste iz keltskih časov. Pod Pionirjevo erozijsko potjo na hrvaški strani lahko vidite tudi sveže sosedski buldožersko-cestni podvig. Gorjanci očitno z neznanom silo privabljajo gradbeno mehanizacijo, da jih ne glede na to, kateri državi pripadajo, mesari po dolgem in počez.

Pred dvema desetletjema in pol sem napisal svoj prvi članek v zagovor naravi. Uprl sem se blodnjam, ki so na skrajni jug Slovenije umešale zimsko-športno središče. Zdelo se mi je, da so dolenske smučarske fantazije nekaj podobnega, kot bi Blejci in Bohinjci hoteli soliti svoji jezeri, da bi dobili morje, in na pobočjih pod Vitrancem sadili trto, da bi dobili svoje vinske gorice. Kljub temu, da se je tiste čase veliko govorilo o pluralizmu interesov, ideologiji dolenske Kranjske Gore mojega protesta niso razumeli kot drugačnega pogleda, ampak kot napad na napredek, torej nase: zato so na vrata uredništva Dolenjskega lista obesili listek, na

katerega so, anonimni junaki, zapisali, da želim Gorjance obdati s plotom, Dolenjsko razglasiti za rezervat, Podgorce pa za Indijance.

Dvajset let po tistem sem v Financial Timesu bral članek o tem, kako so nekje v srednji Kanadi načrtovali izkoriščanje bakrove rude, a se je javnost uprla, češ da po ozemlju, ki naj bi ga razkosale rudniške ceste, poteka pradavna indijanska pot od morja v notranost dežele in nazaj. Z rudnikom ni bilo nič, sfižila sta jim ga indijanska steza in pogumen nastop civilne družbe. Svoj odpor so ljudje podkrepili z naslednjimi trpkimi resnicami: Kjerkoli v divjini zgradiš cesto, privabi promet. Ker postane divjina dostopna, največje ljubitelje narave obide želja, da bi tam, v divjini, oni imeli kako brunarico. Ko je postavljena ena, ni razloga, da jih ne bi bilo več. Tako vznikajo točke, od koder se širi onesnaževanje. Ko je takih točk veliko, se začne poznati pitni vodi. Ko so vode onesnažene, pa že ne moremo več govoriti o pristni naravi. Ker jo ljubimo, jo gremo iskat drugam in vse opisano ponovimo. Ko bi na Gorjancih le našli kako pradavno indijansko stezo!

Hitreje kot kdajkoli doslej nam postaja jasno, da je materialni svet končen. Ni več kraja, kamor bi se lahko nevsiljivo tistnili k naravi. Na tem planetu ni več belih lis. Vse je odkrito in uporabljeno, prežvečeno. Od vseh nagnjenj je človeku še najbolj uspelo razviti tisto, da mora biti vse na svetu koristno. Ko postane vodilo to, se začne naravi slabo pisati. Tako kapitalizem malega kot velikega formata je v resnici posesivni individualizem. Imeti je popolnoma povozil biti. Zadnja leta večkrat slišim, da je lastnina sveta. Ob rojstvu samostojne Slovenije se je na Dolenj-

skem govorilo, da bodo gozdovi končno dobili pravega gospodarja. Ko hodim po Gorjancih, ni videti, da bi zdaj rasli kaj bolj veselo, kot so prej. Sicer pa se tudi za njihovo zdravje skrbi drugače kot včasih, bolj sodobno. Tako naj vas ob posekanih neobeljenih smrekovih hlohlih ne presenetijo na drevo pritrjeno obvestilo z mrtvaško glavo, ki vas prijazno pouči, kateri pesticid je bil uporabljen za zatiranje škodljivcev. Svetuje vam, da si prepisete njegovo ime, kajti če bi se slučajno zastrupili, bi lahko z imenom "zdravila" pomagali svojemu zdravniku, da vas pozdravi. Včasih je bila smreka, ko je padla, v nekaj urah obeljena. Danes po gozdovih ležijo grmade neobeljene hlohlovine, ki jo stroka - že od nekdanj znana kot sonaravna - štiti na bolj "sodoben" način, s kemičnimistrupi. O, sonaravna skrb za gozd, ti si kakor zdravje.

Raj za samograditelje

Bolj veselo kot drevje pa po Gorjancih rastejo nove zgradbe. Najnovejša, lovska, nebodijetrebna, je levo od ceste približno tri kilometre od Vahte proti Gospodični; druga je znamenita "aufbiks" arhitektura na Ruti, ki se še ni odločila, kaj bo: kozolec, skedenj, čebelnjak, z ladijskim podom obita baraka, vikend ali kaj drugega. Pa saj ne gre za videz, gre za to, da tam nikoli ne bi smelo stati nič. Ruta je stoletja živela svoje urejeno, čisto življenje. Konec junija ali v začetku julija so trave in zeli dozorele in tedaj so iz podgorskih vasi prišli kmetje, jih pokosili, posušili in odpeljali v dolino. Zdaj tam v sramoto dolenskega ekološkega mirovanja in oblasti, ki je v gradnjo sredi najlepše senožeti privolila, stoji tujek, ki se mu popotniki ne neha-

jo čuditi in se nad njim zmrdovati in zgražati. Do danes v njem še nisem videl otepa sena. Da je struktura popularna, govori njej namenjena Andrejeva zbadljivka: če bi bilo Podgorcev kaj v hlačah, bi vanjo že zdavnaj udarila strela!

Lastnina je morda res sveta, ampak če imaš v lasti tako veličastno naravno krajino, kot so gorjanske košene, bi moral biti še veliko bolj svet lastnikov odnos do nje. Vse do pred nekaj leti so ti sicer z ravnanjem kazali, da vedo, kaj se tam spodobi in kaj ne. V bolj ali manj neokrnjeni naravi ni pametno vsega mešati z vsem, tu ne gre za uveljavljanje pluralizma interesov, ampak za vrednostno lestvico le-teh in predvsem za zelo kratek spis: prioriteta takih območij bi morala biti samo košena in gozd kot prebivališče živalskih in rastlinskih vrst, na videz gloriozno nekoristna, a vztrajna prečiščevalca vode in zraka, tvorca prsti in urejevalca podnebja.

Tako kot se je pokazalo, da bi bilo udejanjanje prividov iz zimsko-športnih fantazij pred četrto stoletja popoln gospodarski in naravovarstveni polom (prvi nam je bil hvala bogu prihranjen), se zna pokazati, da bo popušanje glede gradenj po Gorjancih prineslo katastrofalne posledice za dolensko in belokranjsko pitno vodo. Gorjanci nam bodo najbolj služili takrat, ko bodo imeli "nosilci napredka" občutek, da so najbolj nekoristni, to je tedaj, ko jih bomo pustili take, kot so in še kakšno svojo sled z njih odstranili.

Toda kot kaže zdaj, s(m)o se Dolenjci očitno odločili vse pognati k vragu, potem pa... kdo ve? Zaenkrat še ni znano, ali pot od tam vodi tudi nazaj. Dolgoročno gledano bi bilo veliko pametneje, če jo v to smer ne bi mahali.

JANEZ PENČA

BTC – problemi so, problemi bodo

Leta 1994 je bil na Občini Novo mesto sprejet zaidalni načrt BTC za nastanek novega prometnega terminala in skladišč v poplavnem močvirju pri Češči vasi. Nastal je na podlagi kontinuitete urbanističnega projektiranja tega prostora, kjer je bila v bližini že v 80-ih letih predvidena industrijska cona za gradbeno podjetje Pionir. Glavni argument je bil in ostal neposredna bližina železnice, ki pa se do danes še ni uporabljala za potrebe te lokacije. Ob razpadu SFRJ se je situacija popolnoma spremenila, izhodišča pa so ostala ista. Zaradi teh izhodišč, ki se niso na novo pretehtala, pa se je v kasnejšem času zgodila velika napaka in z njo nepopravljiva škoda temu izjemno kvalitetnemu podeželskemu oz. danes že predmestnemu prostoru. Tudi sicer je lokacija iz cele vrste vidikov popolnoma neprimerena za industrijske dejavnosti, ki se mu skozi širitev in spremembo namembnosti določajo tudi za prihodnost.

Kompleks BTC je nasilni tujek v delikatnem prostoru neposredne okolice Novega mesta (ki bo kmalu postal del njega) že samo po vizualni plati, saj se nasilno vrine v podeželsko okolje, ki pa ga s pridom izkoriščajo tudi meščani, predvsem rekreativni kolesarji, prav tako pa tudi tekači, rolarji in sprehajalci. Doživljanje prostora bogatijo podeželski mir, relativno malo prometa, ki bi ga lahko bilo še neprimerno manj, in prelepe vedute Gorjančev in Roga ter drugih hribov, kot so Ljuben in Straška gora, med katere je ujet pogled na lepo zaloško

kotlinico z vijugavo reko Temenico, mirno reko Krko, urejenimi travniki, gozdčiči, Češča vasjo na bregu kotlinice in idilično gručasto vas Zalog na rahlem griču s cerkvico Sv. Martina, ki predstavlja dominantno prostora. BTC s svojimi ogromnimi gabariti vsakogar zbode v oči, saj popolnoma degradira opisan prostor in nasilno prevzame vlogo dominante.

Obsežen nasip, ki ščiti kompleks BTC pred poplavlami, se nahaja na močvirnem terenu in ga kot tak izsušuje, prav tako pa niža podtalnico. Mislim, da o pomenu močvirja kot izjemnega biotopa za ribe, dvoživke, ptice, divjad in druge živali, naravne čistilne naprave, raziskovalnega in rekreativnega prostora, pomembnega vodno gospodarskega elementa, ni potrebno izgubljati besed. Ta močvirni teren je hkrati tudi razlivno območje reke Temenice in se je zaradi nasipa drastično zmanjšal, tako rekoč zaprl pa se je tudi zelo pomemben kanal za odtokanje naplavljenih vode - potok pod Češčo vasjo, ki je tudi sicer fenomen, saj je mnogokrat ob poplavljanju reke Krke tekel v nasprotno smer in predstavljal pot do razlivenega območja ob Krki (v potoku so se v preteklosti tudi množično drstile ribe, še posebno ščuke). Če se bo kompleks divje širil še naprej, bodo v veliki poplavni nevarnosti vasi Zalog in Prečna.

Kompleks se nahaja na kmetijskih površinah prve kategorije, kar je absurd, ki se ga v sodobni urbanistični stroki strogo izogibamo! Še posebej, če velika zelena

površina predstavlja izjemno arhitekturno krajinsko ureditev, ki je nastala skozi čas, s tenkočutnim prostorskim urejanjem kmečkega človeka. Prostor namreč zelo spominja na tip angleškega parka, ki s košnji in sonaravnim urejanjem to pravzaprav tudi je - park namreč, ki bi ga bilo potrebno najskrbneje čuvati ob širjenju mesta, ko bo nekoč pogoltnilo vasi Prečna, Češča vas in Zalog ter tudi Srebrniče. Ta argument še posebej zdrži ob dejstvu, da v Novem mestu obstaja zeleni pas, ki spremlja reko Krko vsaj od obravnavanega izliva reke Temenice, preko Grobeljske hoste, Portovala, Ragovega loga, pa do Drgančevja, ki ga je mesto prav tako obranilo industrijske degradacije. To v prihodnosti v celoti neprecenljivo urbanistično potezo je potrebno prepoznati in temu primerno zaščititi. Prav tako je potrebno zaščititi kraško reko Temenico, od izvira do izliva, in s tem dojeti, da se kras konča na »Špicici«, ob izlivu Temenice v reko Krko.

Lokacija BTC je bila glede na prometne navezave že v izhodišču povsem napačno določena. Terminali in skladišča bi se morala nahajati nekje pri avtocesti, kar bi bilo logistično smotno, ne pa v prometnem slepem črevesu, ki je obremenilo lokalno cesto in porušilo podeželski mir in idilo. Prav tako velja ta argument za prihodnost, ko se bo izgradila nova avtocesta tudi mimo Novega mesta. Pa tudi če je industrijska cona primerna v prostoru, kjer se že nahaja Novoterm, obrtna cona, vojašnica in zdaj Adria Mobil,



FOTOGRAFIJA: ALEŠ PLUT

bi morala ostati na drugi strani ceste Bršljin - Prečna, ne pa da se razliva celo preko gozda ob Češči vasi na travnike in močvirje.

V češčanski hosti se bo v bližnji prihodnosti gradilo stanovanjsko naselje, ki si zasluzi impresivne vedute in prometni mir, ne pa da je ujeta v industrijsko cono med novo lokacijo Adria in BTC.

Skratka, kompleks BTC je nasilni tujek v delikatnem prostoru neposredne okolice Novega mesta in je kot tak postal tudi generator negativnega razvoja mikroprostora, saj se po njegovem vzoru in z mišljenjem »če lahko to nekaznovano počnejo drugi, bom pa še jaz« nizajo nasilni in predvsem nezakoniti (ali vsaj zelo vprašljivi) posegi v ranjeni prostor. V Češči vasi pri gozdu zasebnik brez vsakršnih dovoljenj nasipuje breg kotlinice v višini vsaj 10 metrov, katerega oblika se drastično spreminja (domačini nasipu pravijo »prižnica«), prav tako pa tudi močvirje pod nasipom. Pri koritu Temenice se je zgodil še večji eksces, saj se je nasip od skladišč BTC razširil na sam breg Temenice v višini do 1,5 m in to celo v strogo zašitemem pasu kraške reke, ki se je tako in tako že v preteklosti vprašljivo zmanjšal ravno za potrebe BTC. S tem najnovejšim nasilnim posegom so zasipali tudi stoletno njivsko oz. travniško pot in na golo posekali zelenje brega reke Temenice. Pod Češčo vasjo pa so za potrebo privatne poti še enkrat zasipali potok z neprimerne dimenzionirano cevjo za odtokanje poplavne vode.

Torej, to veliko strokovno napako, ki se je zgodila

tudi zaradi spleta političnih dogodkov in nasilja kapitala, ki je dobil zagon v preteklem desetletju in pol, je potrebno sprevideti, priznati in popraviti! Predvsem pa je potrebno nasilje nad prostorom nemudoma in dokončno zaječiti, nato pa s preudarnim premislekom vseh zainteresiranih in predvsem odgovornih strok ter posameznikov prostora določiti primerno vsebino, bodisi v duhu športnih (igrišča, morda manjše golf igrišče?), turističnih (v prostoru je že danes jahalni center z jahalno šolo, ki lahko s pridom izkorišča impresivno naravo, v Zalogu pa prav tako čaka na uporabo manjši hotel), parkovnih (arboretum, drevesnica, botanični vrt...) ali kakšnih drugih sonaravnih dejavnosti. Izpraznjeni nasip bi v končni fazi lahko elegantno izkoristili za stanovanjsko sošesko, recimo atrijskega tipa, po vzoru mirnih in zelenih Murgel v Ljubljani. Po mojem mnenju bi bila ta rešitev še najbolj smotrna in primerna, saj je ta dolina resnično primerna za bivalno funkcijo (na nek način bi tudi povezali vasi Zalog in Češča vas ter novo naselje nad njo, kar ni nujno slaba stvar). Prostore nedovoljenih posegov je zato potrebno spraviti v prejšnje stanje in krivce primerno kaznovati.

Apeliram na vse meščane Novega mesta in prebivalce okolice ter predvsem prizadetega prostora, ki si želijo zdravega in prijetnega življenja ter odgovornega dela strokovnih služb, da se zganajo in prispevajo k reševanju še enega dragocnega prostora našega kraja.

ALEŠ PLUT

IZZIV - 3



FOTOGRAFIJA: ALEŠ PLUT

Nadaljevanka o ustanovitvi univerze

S širokimi javnimi razpravami in končno s sprejemom nove urbanistične zasnove mesta so dolgoletna prizadevanja za ustanovitev univerze v Novem mestu dosegla novo, nadvse pomembno raven. Znova je bila preiščena in, upajmo, tudi zagotovljena lokacija. Vsi alternativni predlogi so bili znova proučeni in zavrženi kot izrazito manj ugodni. Enako, če ne še večjo težo, pa ima tudi jasna opredelitev v Strategiji razvoja malega gospodarstva v Mestni občini Novo mesto iz februarja 1998, ki vidi Novo mesto kot **regijsko in univerzitetno središče** in navaja:

- zagotovitev vseh pogojev za regijsko središče (upravno, sodno, informativno središče),
- ustanovitev univerze,
- prilagoditev ponudbe potrebam gospodarstva ter
- lobiranje in prisotnost v Ljubljani.

Podobne prednostne naloge je opredelil tudi programski dokument, ki so ga sprejeli predstavniki vseh dolenjskih in belokranjskih občin v letu 2003 oz. 2004. Zagotovo je zelo pomembna okoliščina tudi dejstvo, da se je v zadnjih letih utrdila struktura cele vrste visokošolskih in višješolskih programov, ki ima tudi že znatno mero infrastrukturnih in kadrovskih pogojev, ki so nastali kot plod prizadevanj "od spodaj navzgor", kar pomeni upoštevanje in

izrabo realnih danih pogojev in spoštovanje resnih izobraževalnih standardov. V tem prispevku bom poskušal nakazati nekaj konkretnih nalog kot organizacijski okvir za nov zagon prizadevanj za ustanovitev univerze. Za osnovo svojih predlogov bom vzel kar zgoraj navedene štiri poglobljene strateške razvojne naloge.

Regijsko središče

Letošnje državnozbornske razprave o zakonu, ki je potreben za ustanavljanje regij ali pokrajin v Republiki Sloveniji, žal niso uspele. Razvodenele so se zaradi načelnih medstrankarskih sporov in glavni pogoj za nujno potrebno regionalizacijo je bil spet odložen. Ali nam je ostalo vsaj upanje, da bo drugače v novem sklicu Državnega zbora in da bodo zares ustvarjeni pogoji za smotrno usmerjanje regionalnega razvoja, racionalizacijo državne in konsolidacijo lokalne uprave ali npr. za uspešno urejanje prostora in varstvo ter izboljševanje okolja? To je vprašanje, na katerega ne morem odgovoriti, vendar si upam postaviti trditve, da so omenjeni razlogi oz. cilji povsem neizpodbitni. Novo mesto je po svoji legi, velikosti in sestavi urbanih funkcij že zdavnaj de facto regijsko središče Dolenjske, Bele Krajine in tudi dela Posavja. Manjkata mu potrebna upravna avtoriteta in ovred-

notenje pomena, ki nesporno narašča s krepitvijo izvozno naravnane gospodarstva in z vedno boljšo prometno dostopnostjo ter informacijsko interakcijo. Naj k temu dodam tudi zelo vidno mesto, ki ga imajo kulturne dejavnosti pa tudi turizem. Podobne razmere so tudi v in okrog drugih regionalnih središč v Sloveniji, ki kažejo, tako kot Novo mesto, aktualne 'evropske' trende v novih značilnostih poteka procesov urbanizacije, ki potrjujejo gospodarsko in drugo vlogo mest in nastajajoči prostorski vzorec koncentrirane decentralizacije.

Regionalne demografske, socialne, gospodarske in druge analize, ki so bile doslej izdelane, kažejo na nenehno utrjevanje gravitacije in širitev vplivnega območja, tako da postajajo odveč vsi dvomi o potrebi približanja izobraževalnih ustanov sedanjim in bodočim študentom.

Ustanovitev univerze

Ustanovitev univerze mora v letih, ki so pred nami, postati lokalna, regionalna in državna ambicija. Izkušnje z ustanovitvijo tretje slovenske, t.j. Primorske univerze, in veliko število drugih pobud, zlasti tistih v celjski regiji, nam morajo biti vzpodbuda. Da, prav na vseh ravneh, lokalni, regionalni in državni, je treba utrditi spoznanje, da je med vsemi tovarnami najpomembnejša "tovarna znanja". Pri tem je treba nenehno imeti pred očmi tri temeljne funkcije univerze: **izobraževalno, raziskovalno in storitveno**. Tretjo, o kateri ne govorimo dovolj, moramo videti kot okvir povezovanja z gospodarstvom in vzpodbujanje pretoka in napredovanja najboljših strokovnih kadrov, ki sedaj delujejo nepovezano.

Zagotovo je najpomembnejša lokalna oz. mestna pobuda, ki pomeni utrjevanje spoznanja, da gre za osrednji projekt mestne občine in za podporo civilne družbe, kamor sodi tudi naše društvo. Menim, da morajo vsi gospodarski subjekti in že obstoječe visokošolske in višješolske pa tudi srednješolske ustanove čutiti opredeljenost in vlogo uprave, politike in civilne družbe. Med pomembne dejavnike pa moramo šteti tudi (in predvsem) korpus študentov in dijakov, ki je zelo opazno osmisli svojo naravnost okrog revije

"Park", da Novemu mestu daje pobudo ustvarjalnih in kritičnih stremeljenj.

Že celo desetletje obstaja društvo akademske pobude, ki mora svojo vlogo premisliti na novo. Zdaj ni več časa za ljubiteljske pristope, temveč za obveznosti iz natančno določenih organizacijskih nalog in za nadzor nad izvrševanjem sprejetih nalog.

Zakaj sem podčrtal državno raven? Menim, da je ta raven zares zelo pomembna. Res pa je tudi, da se pristojno ministrstvo ogiba konkretnemu opredeljevanju, in res je, da mastodontska ljubljanska univerza, iz katere bi morali že zdavnaj narediti vsaj dve, tekmovalni in inovacijam odprti ustanovi, ne razmišlja o pomoči novemu univerzitetnemu središču, temveč poudarja zgolj omejitvene dejavnike, zadostnost habilitiranega kadra, finančna bremena državne uprave in podobno ... Zahtevati moramo, da bo država, tako na ravni vlade kakor tudi na ravni parlamenta, sprejela ustrezna merila in druge pogoje ter forsirala organizacijski program, ki nas bo približal pozitivnim izkušnjam primerljivih držav, npr. Finske, kjer je, mimogrede povedano, neki Slovenec, Mihael Štrukelj, rojen pred 150 leti v Logu pod Mangrtom, pomagal utrditi sloves helsinške Politehnikke. Boriti se moramo za drugačno miselnost v državi, ki sicer proklamira svojo odločenost, da dohiteva najbolj razvite, v praksi pa ovira nove pobude pri širi-

tvi mreže univerz in razvojno raziskovalnih središč.

Prilagoditev ponudbe šol potrebam gospodarstva

Mimo že povedanega (in doseženega!) je pri tem cilju najpomembnejše razvijanje inovativnosti in prilagajanje vedno novim izzivom globaliziranih tehnologij in trženja. Vsekakor je gospodarstvo regije in Slovenije, z vsemi podedovanimi značilnostmi vred, preozko. Prilagajanje takim razmeram bi vodilo v kratkovidni pragmatizem, ki je cokla razvoja. Vzpodbude za pogumen in sodoben pristop lahko vidimo v vedno številnejših primerih razvojnih uspehov, ki jih imajo majhna zasebna podjetja, ki se prilagajajo velikim industrijskim sistemom v širšem prostoru in uspevajo tudi zaradi izredno visoke kakovosti svojih izdelkov ali storitev.

Potrebe gospodarstva moramo razumeti tudi v kontekstu splošnih družbenih in okoljskih dejavnikov oz. razmer. Se pravi, da imamo pred očmi tudi bivanjske in kulturne potrebe ljudi, ki temeljijo na identiteti dežele in na nenehni tekmovalnosti z evropsko in svetovno sceno. Tako bi lahko vključili nove in izvirne poglede na industrijsko oblikovanje (Industrial Design) in oblikovanje vizualnih komunikacij od celostnih podob podjetij do duhovitih in domiselnih posameznih reši-



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR

To jesen bo znani novomeški umetnik Branko Suhy nadaljeval in prihodnjo pomlad predvidoma zaključil gradnjo galerije ob reki Krki in mestnem središču. Za gradnjo je bilo s strani države izdano gradbeno dovoljenje, nekaj zapletov pa povzročata vprašanje dostopa do bodočega gradbišča pod stavbo sodišča, saj zapori, ki se najahajo v stavbi, terjajo poseben režim ob reki Krki. Galerija bo pomenila pomembno obogatitev prostora Novega mesta, občina pa želi ob reki, tudi mimo galerije, urediti tudi sprehajalno pot.



tev, ki izhajajo iz likovne nar narjenosti, poznavanja psihologije trženja in podobno, torej vsega tistega, kar povezuje gospodarstvo in kulturo v okvirih čim popolnejše zasnove univerzitas. Gre za področja, ki terjajo raznolikost, domiselnost in izvirnost ter hitre odgovore na povpraševanje trga in s tem področja, ki so danes v Sloveniji še izrazito skromna oz. omejena z neustreznimi fizičnimi (prostorskimi) in finančnimi pogoji.

Vsaka univerza, in nova še posebej, mora razviti vse možne oblike permanentnega izobraževanja in mora s selektivnimi mehanizmi slediti razvoju svojih kadrov, tako učiteljev kakor tudi raziskovalcev, predvsem pa študentov.

V okolju Evropske unije obstajajo zelo številni programi povezovanja med visokošolskimi in znanstveno raziskovalnimi središči. S tem so dane izredno bogate možnosti za hitrejše napredovanje, ki bo vneslo novo kakovost tudi v povezavah z drugimi visokošolskimi in raziskovalnimi ustanovami v Sloveniji in v bližnjih sosednjih državah. Naj še enkrat ponovimo da mora Novo mesto ovrednotiti in izrabiti svojo geografsko lego na evropskem komunikacijskem koridorju in svoje ugodno mesto med univerzitetnimi središči Ljubljane in Zagreba pa tudi v drugih smereh. To ovrednotenje mora vplivati na pospeševanje graditve primerne prometne infrastrukture tudi v transversalni smeri, zlasti s

predvideno hitro cesto med Koroško in Belo Krajino, ki bo omogočila boljše povezovanje industrijskih bazenov.

Lobiranje in prisotnost v Ljubljani (pa tudi širše)

Lobiranje in prisotnost v Ljubljani bo slejkoprej odvisno predvsem od prodornosti dolenjskih poslancev v Državnem zboru in v Državnem svetu. Takoj za tem pa bo potrebno poskrbeti za odmevnost naše problematike v vseh medijih javnega obveščanja, doma in na tujem. Društvo Novo mesto že sedaj združuje tiste Novomeščane, ki so ostali doma, in tiste, ki jih je življenje poklicalo drugam. Prav ta funkcija mora v bodočnosti pokazati še boljše rezultate in bijo morali v nekaterih oblikah institucionalizirati. Povezovanje ustvarjalnih sil, ki so povezane z domačim krajem, terja trdo in kontinuirno delo. Poudarjanje tega cilja, ki ga je bila opredelila gospodarska razvojna strategija, kaže, da z doseženim še ne moremo biti zadovoljni.

Še nekaj konkretnih nalog

Ob nadaljevanju hvalevredne dejavnosti Društva Akademska pobuda - Univerza v Novem mestu bo potrebno storiti nekaj večjih korakov na področju vsebinskega in gradbenega programiranja, ki bo privedlo do več alternativnih projektov v pogledu vsebine bodoče ustanove in v pogledu prostorskih zasnov. Rezultate

tega dela bo potrebno javno objaviti in po najširši razpravi dopolniti in nato verificirati na ravni mestne občine, občin dolenjske regije in na ravni državne uprave. Najpomembnejše razprave, ki jih bo treba opraviti, bodo v vseh večjih industrijskih sistemih, v študijski knjižnici, v Dolenjskem muzeju, v zdravstvenih ustanovah ipd. ter ne nazadnje v krogu aktualnih novomeških študentov, pri katerih lahko pričakujemo, da bodo

glavni vir bodočih kadrov nove univerze.

Storiti je treba vse, da bomo izrabili možnosti črpanja evropskih strukturnih skladov, bodisi z vidika regionalnega razvoja ali pa z vidikov razvoja visokega in višjega šolstva in znanstveno raziskovalnega dela. Ob tem bomo najlažje ugotovili, kdo bo naš zaveznik pri novem zagonu prizadevanj za ustanovitev univerze.

PROF. MAG. VLADIMIR BRACO MUŠIČ

Zvonik kapiteljske cerkve je poleti dobil prenovljeno pročelje.



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR

Izredno dolgo število let je na obnovo čakala tudi rojstna hiša novomeškega arhitekta, častnega meščana, akademika Marjana Mušiča, tako imenovana Mušičevina, ki je v zadnjih desetletjih bolj ali manj služila kot skladiščni prostor, prostor pred njo pa kot parkrišče celo tovornjakom. Čemu bo služil prenovljeni objekt, pa še ni znano.



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR

Ni kaj dosti o gledališču

Zapis o opravljenem delu županovega projektne sveta za ustanovitev poklicnega gledališa v Novem mestu bo kratek. Res je, da veliko dela v preteklih devetih mesecih nismo opravili, nekaj smo pa le postorili. Seznanili smo se z zgodovino amaterske gledališke dejavnosti v Novem mestu in v nekdanji občini Novo mesto in s skrbno in natančno

opravljenim pregledom gledališkega programa Kulturnega centra Janeza Trdine v obdobju 1994 do 2003.

Morda vas bo zanimalo, da je Kulturni center v preteklih desetih letih organiziral 236 različnih predstav, ki so bile odigrane 638-krat in si jih je ogledalo 156.440 gledalcev. Poleg predstav, ki jih je organiziral Kulturni center, smo gledali tudi predstave ljubiteljskih gledališč iz Novega mesta, Prečne, Otočca, Mirne Peči, Šentjerneja, Črnomlja in Mirne. Obisk predstav v dvorani Doma kulture je bil v povprečju – preračunano na število sedežev, ki jih je tamkaj 275,89,16 odstoten. Zelo dober torej.

Na zadnji seji smo se seznanili z ustanovitvenimi akti nekaterih gledališč (kranjskega, ptujskega ter koprškega) in predlagali, da služba občinske uprave pripravi osnutek akta o ustanovitvi gledališča v Novem mestu.

Upam, da bomo do konca letošnjega leta postorili še marsikaj, kar je treba. In tega ni malo. Ustanovitev gledališča je obsežna, resna in zahtevna naloga in opraviti jo moramo dobro. Verjamem, da jo bomo, čeprav bomo potrebovali še kar nekaj časa. Sicer pa, če smo v tem delu Slovenije petdeset let razmišljali in govorili, da potrebujemo gledališče, ustanovili pa ga nismo, bomo počakali še kakšno leto. Samo da bo!

MITJA SIMIČ

STAŠA VOVK



Oblikovalec Peter Simič za mestno jedro oblikuje urbano opremo. Parkovne klopi so že nameščene.

Nove javne zelene površine

Prostor Novega mesta je prežet z naravnimi danostmi, ki nudijo obilo možnosti za sprehode in rekreacijo na prostem. Reka Krka, potok Težka voda, gozdiča Ragov log in Portoval ter grič Marof predstavljajo izjemne naravne potenciale, ki jih, kot kaže, ne znamo niti prav ceniti, kaj šele ustrezno izrabiti v prid kakovosti življenja v mestu.

Pa vendar se je letos na tem področju zgodilo nekaj, kar je bilo pred leti še nepredstavljivo. Po dolgih letih stagnacije in krčenja javnih mestnih zelenih površin smo doživeli, da smo v mestu dobili dve pomembni novi javni mestni zeleni površini – Park Evropske unije in Sprehajalno pot Primčeve Julije. Poimenovanje parka, katerega osrednji element je otroško igrišče, je morda res nekoliko za lase privlečeno, ampak med vsemi nesmotnostmi ob proslavljanju vstopa v Evropsko unijo je to

verjetno najmanjši greh. Takšne površine mesto prav gotovo potrebuje – tako otroška igrišča kot urejene sprehajalne poti. Obe površini nudita možnosti za drugačno doživljanje mestnega prostora in preostankov naravnega prostora tako rekoč v središču mesta.

Obrežna ravnica ob Krki nasproti Ragovega loga, s katerim jo povezuje lesen most, je že sama po sebi prijeten prostor za oddih in posedanje. Dve že obstoječi čolnarni spominjata na čase, ko je bilo mestno prebivalstvo bolj navezano na reko kot danes. Ta površina pa seveda ne more enakovredno nadomestiti izgube pravega mestnega parka, ki se je še po drugi svetovni vojni razprostiral na območju sedanjega Novega trga, je pa trenutno edina tovrstna zelena površina v središču mesta.

Pred kratkim urejena pot

pod staro bolnico v Kandiji je odprla nekatere najlepše poglede na mestno jedro, ki so bili do sedaj skriti, prostor pod bolnico in lekarno pa skrajno zanemaren. Pot so poimenovali po Juliji Primic, veliki ljubezni pesnika Franceta Prešerna, ki je po poroki s Jožefom Scheuchenstuelom živela v gradu Mostek (danes sestavni del stare bolnice) vse do svoje smrti leta 1864. S tem je tudi delno oživel spomin na nekoč zgljedno urejene parkovne površine ob tem gradu, ki jih danes lahko zgolj še slutimo. Pot tudi simbolno povezuje staro z novim – grad Mostek s prostorom ob novem poslovno trgovskem centru Planet Tuš – ter se preko novega mostu za pešce navezuje na Loko in Župančičevo sprehajališče na nasprotnem bregu Krke.

Vendar pa bi težko rekli, da je ureditev teh površin rezultat neke dolgoročne in

celovite politike na področju urejanja prostora v mestni občini. Bolj kot ne so te površine plod izrednega entuziazma »mestnega arhitekta«, ki je te projekte uspel utemeljiti in izpeljati tako, da je prišlo do njihove izvedbe, načelno pa so jo podprle tudi pristojne strokovne službe. Pri izvedbi se čuti izrazita finančna podhranjenost, saj bi z več denarja bilo moč mnoge detajle izvesti bolje. Škoda je, da groba izvedba moti sicer prijeten vtis in dobro počutje njihovih uporabnikov.

V pomanjkanju tovrstnih površin v mestu so takšni prostori vsekakor dobrodošli tako sami po sebi kot v smislu izpeljave sprehajalnih poti ob celotnem poteku Krke okoli mesta. Vse skupaj lahko torej ocenimo kot pomemben korak, ki zelenim površinam vrača njihov dolga leta spregledan pomen v strukturi sodobnega mesta.



Na začetku poletja so se najmlajši razveselili novega otroškega igrišča ob reki Krki v starem mestnem središču. Igrišče so otroci zopet dobili po kar tridesetih letih. Še nekaj let več pa je trajalo, da je bilo obnovljeno v zadnjih desetletjih le še v spominu nekaterih Novomeščanov zarisano sprehajališče ob reki Krki pod stavbo interne bolnice oziroma pod gradom Neuhoft, v zvezi s katerim je dobilo ime Sprehajališče Primčeve Julije.



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR

V letošnjem poletju sta po mnogih letih pričakala obnovo dva Novomeščanom zelo znana objekta - Germove štale in Seidlov mlin. V prvem bo najverjetneje našla prostor galerija Simulaker, ki jo razvija skupina mladih pod okriljem zavoda Lokalpatriot, Seidlov mlin, obnavlja ga Aleš Wachter, pa bo očitno v bodoče zaživel kot gostinski lokal.

Germove štale za umetnost

V okviru Fotopub delavnice je bila odprta fotografska razstava Bojana Breclja in Saše Petejan z naslovom Mayland v objektu Germove štale v novomeški Vrhovčevi ulici. Z razsvetlitvijo prostora in odprtjem obiskovalcem je simbolično zaključeno obdobje najmanj tridesetletnega spanja kulturnega spomenika v mestnem jedru in dana podlaga za postavitev novih vsebin.

Germove štale predstavljajo kulturno dediščino. Gre za pritlični objekt, katerega čelno fasado tvorijo osrednja os s kamnitim portalom in dve stranski okenski osi. Notranji prostor je triladijski, z obočno konstrukcijo poimenovano »češka čepica«. Stavba po stališču stroke predstavlja arhitekturno bogato oblikovan prostor, ohranja pričevanja o gospodarski moči mestnega prebivalstva in načinu gospodarjenja. Konstrukcijske značilnosti objekta so izjemno redke in se pojavljajo le na tem mestu.

Stavba naj bi kot spomenik mestne arhitekture služila za mestno tržnico, galerijski prostor ali varstvo in prodajo domače obrti. Prodaja objekta po denacionalizaciji novim lastnikom, ki živijo in delajo v mestnem jedru, je pokazala prve rezultate v smeri ohranitve stavbe sosednjim zemljiščem. Novi lastniki so najprej prekrili dotrajano streho, odstranili prizidek na severozahodni strani in objektu vrnili celovito prvotno podobo. Trenutno je v teku urejanje tlakovane-

ga mestnega prostora na funkcionalnem zemljišču stavbe ter povezovanje stavbe z javno infrastrukturo.

Želja je, s prebarvanjem in delnim popravilom fasade stavbi tudi na zunaj odtisniti pečat prenove, v notranjosti objekta pa, ob izkazanem interesu nosilcev kulturnega razvoja mestnega jedra, naseliti galerijsko, muzejsko ali prireditveno dejavnost. Če slednje ne bo izvedljivo, bo prostor prej ali slej spremenjen v poslovne prostore. V tem primeru bo izgubil javni značaj, ki ga je začutila skupina okoli petdesetih obiskovalcev otvoritve razstave Mayland in čemur naj bi kulturni spomenik v centru mesta bil namenjen.

BORUT ŠKERLIJ

Najmanj ljudi brez dela

Stopnje registrirane brezposelnosti

Stopnja registrirane brezposelnosti se izraža v razmerju med registriranimi (na zavodu za zaposlovanje prijavljenimi) brezposelnimi osebami in med vsemi delovno aktivnimi prebivalci na določenem območju. Na polovici letošnjega leta je stopnja brezposelnosti v Sloveniji dosegla 10,2 %, na področju upravnih enot Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje, ki jih pokriva novomeška Območna služba Zavoda RS za zaposlovanje, pa je stopnja 7,0 % ali dobre 3 odstotne točke pod državnim povprečjem. Dolenjsko-belokranjska regija ima že drugo leto zapored najnižjo stopnjo brezposelnosti, pred tem pa smo bili več let na drugem mestu za Goriško.

Strukturna brezposelnost

Nizka stopnja brezposelnosti je v tesni zvezi z večjo strukturno brezposelnostjo. S tem terminom označujemo stanje, ko se večja razkorak med strukturo registriranih brezposelnih in potrebami (lokalnega) trga dela. Svoje prispeva nemobilnost delovne sile, zato se število dolgotrajno brezposelnih povečuje. Zavod si preko programov aktivne politike zaposlovanja prizadeva prilagoditi strukturo brezposelnih potrebam trga. Z brezposelnimi se dogovarja o vključevanju v programe izobraževanja in usposabljanja za pridobitev izobrazbene ravni ali funkcionalnih znanj za opravljanje določenih del. Poseben problem pri nas predstavlja visok delež starejših skupin brezpo-

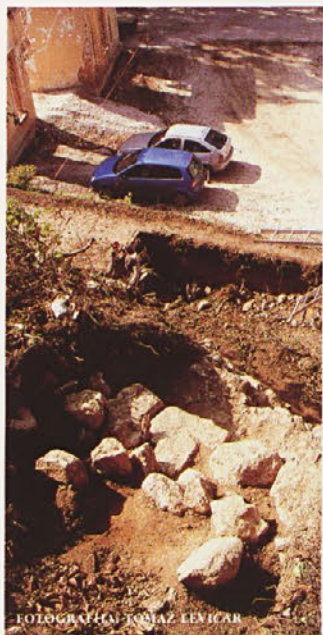
selnih in nizka startna osnova za izobraževanje (da o 25 % deležu Romov med brezposelnimi niti ne govorimo), kar slabo vpliva na zmožnost in pripravljenost za vključitev v izobraževalne programe precejšnjega deleža brezposelnih.

Stanje brezposelnosti

Konec lanskega leta je bilo v okviru Območne službe Novo mesto 3.333 prijavljenih brezposelnih oseb. Število zadnje mesece oscilira med 3500 in 3600, za letošnji september pa ugotovljamo povečano dinamiko tako zaposlovanja kot prijavljanja v evidenco brezposelnih. Sredi septembra je bilo prijavljenih 3542 brezposelnih, od tega v okviru UE Novo mesto 1724 oseb.

MATJAŽ VERBIČ

Te dni potekajo dela na ohranjenem delu novomeškega obzidja, na tako imenovanih Kapiteljskih šancah. Geodetski inštitut Slovenije po naročilu občine opravlja geodetsko izmero ter fotogrametrični posnetek, kar bo osnova za pripravo projektov statične sanacije obzidja, ki je v zelo klavrnem stanju. Projekt statične sanacije bo omogočil tudi ocenitev potrebnih finančnih sredstev za obnovo obzidja.



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR



FOTOGRAFIJA: TOMAŽ LEVIČAR

Zgodovina za prihodnost

Društvo Novo mesto je dne 26. maja v atriju knjižarne Goga pripravilo pogovorni večer na temo Novomeški ustvarjalci – zgodovina za prihodnost. Z njim je želelo opozoriti, da ima Novo mesto bogato kulturno zgodovino, ki pa je v sodobnem toku življenja ne zaznamo. Številni pomembni ustvarjalci, ki so tu živeli in delovali, so nekako izpuhteli iz zavesti mesta in meščanov. Tako kot posameznik mora imeti tudi mesto svojo identiteto, ki pa se lahko oblikuje, le če mesto ohranja svoj zgodovinski spomin ter svojo kulturno dediščino – tudi nematerialno. Zgodbe in dogodki iz preteklosti bi lahko oplemenitili življenje v mestu – predvsem v starem mest-

nem jedru. Novomeške ustvarjalce smo izpostavili predvsem zato, ker predstavljajo najbolj kreativni del prebivalstva, njihova dela pa lahko spodbudijo kreativnega duha tudi za prihodnost. Na večeru smo še posebej želeli poudariti, da je treba kulturno vsebino tudi ekonomsko ovrednotiti ter jo izkoristiti kot primerjalno prednost pred novodobnimi potrošniškimi centri ter s tem staremu mestnemu jedru pomagati v boju za njegovo preživetje.

Na pogovorni večer so bile vabljene vse pomembnejše institucije, ki delujejo v družbenem življenju mesta, ter lastniki vseh gostinskih lokalov. Vendar pa, razen redkih predstavnikov

nekaterih kulturnih ustanov mesta ter članov društva, ki redno hodijo na tovrstne pogovorne večere, vabljenih institucij in posameznikov ta tema očitno ni zanimala. Niti Mestne občine Novo mesto, niti gostincev, niti tistih, ki se ukvarjajo s turizmom, niti predstavnikov mlajše generacije, ki sicer zahajajo v atrij Goge. V razmeroma živahni debati, ki je kljub temu stekla, se je izkazalo, da je bilo na tem področju v preteklosti že veliko pobud in poskusov, ki pa so vedno nekeje zastali. Problem je tudi v nepovezanosti in neusklojenosti posameznih pobud in dejavnosti za kulturno oživetje mesta, ki jih sploh ni tako malo, kot se zdi na prvi pogled. Ena takih je tudi na pogovoru predstavljeni idejni osnutek literarnega zemljevida Novega mesta – publikacija fotografij in besedil o pomembnejših literatih, ki so s svojim delom tako ali drugače povezani z Novim mestom.

Dr. Aleš Gabrič je med drugim opozoril na preslabo poznavanje novomeških ustvarjalcev med ljudmi ter na nezadostno označitev stavb, ki so z njimi povezane. Temu botruje tudi slabo obvladovanje t.i. kulturnega »managementa« ter pomanjkanje širšim množicam dostopnih podatkov. Vedenja o mestni zgodovini je dovolj – problem je v tem, da to znanje ne znamo narediti bolj dostopno in uporabno za ljudi.

Po pogovornem večeru je upravni odbor društva sklenil, da bo društvo (kljub slabemu odzivu ali pa pravzato) nadaljevalo s svojo dejavnostjo na tem področju, ter v ta namen določil ožjo projektno skupino. S posameznimi tematskimi članki v javnih občilih, predvsem pa s posameznimi konkretnimi pobudami odgovornim institucijam in posameznikom, bomo skušali prispevati h kulturnejši in kakovostnejši ter z ekonomsko logiko podprti ponudbi mestnega jedra.

Novo mesto še nikoli ni bilo tako ekonomsko močno in kulturna ponudba v njem nikoli tako široka in kakovostna. Prava sramota bi bila, če bi v takšnih razmerah po nemarnem zavozili tisto, kar je v mestu najsvežje – identiteto starega mestnega jedra.

MITJA SIMIČ

Notranje glasilo Društva Novo mesto / izhaja občasno / urednik: Tomaž Levičar / oblikovna zasnova: Marjan Moško / lektor: Eva Simič / postavitev: Tomaž Levičar / priprava za tisk: Spes grafika / tisk: Tiskarstvo Opara / naslov uredništva: Izziv, Padersiščeva ulica 35, 8000 Novo mesto / Rokopisov in fotografij ne vračamo / naklada: 4000 izvodov

Kronika Društva Novo mesto

31. marec 2004 - Seja upravnega odbora ob 20h na gradu Grm. - Poročilo predsednika s seje občinskega sveta o Drgančevju. - Pobuda mag. Janeza Gorenjca, kako oživiti mestno jedro.

9. april 2004 - Sestanek pooblaščenih članov upravnega odbora pri Evi Simič ob 18h. - Izbira teme za pogovorni večer v maju.

22. april 2004 - Seja upravnega odbora ob 20h na gradu Grm. - Določen odbor za pripravo pogovornega večera v Gogi in okvirna tema. - Predlog, da se da pobudo za zgraditev kulturne dvorane v Drgančevju kot začetek visokošolskega središča (Staša Vovk) ter da se razglasi Gorjanci za krajinski park in rezervat za pitno vodo (Jože Kruljac).

29. april 2004 - Sestanek odbora za pripravo pogovornega večera v Gogi pri Evi Simič ob 19h. - Določitev datuma in teme pogovornega večera. Poudarjen ekonomski vidik. Priprava konkretnih pobud.

17. maj 2004 - Sestanek pripravljalnega odbora pri Evi Simič ob 18.30h. - Dokončno oblikovanje pogovornega večera in priprava vabil.

19. maj 2004 - Seja upravnega odbora ob 20h na gradu Grm. - Poročilo z razvojne konference v organizaciji Podjetniškega centra. - Priprava pogovornega večera.

26. maj 2004 - Pogovorni večer v atriju knjižarne Goga (Glavni trg 6) na temo "Novomeški ustvarjalci - zgodovina za prihodnost". Prisotnih okoli 30 članov društva in 10 gostov.

27. maj 2004 - Obisk ljub-

ljanskih članov Društva Novo mesto Baze 20 in Dol. Toplic.

10. junija 2004 - Sestanek pripravljalnega odbora po pogovornem večeru v Gogi. S pobudami bomo nadaljevali in pripravili organizirano akcijo v jeseni.

15. junij 2004 - Seja upravnega odbora ob 20h na gradu Grm. - Naslednja številka glasila Izziv. - Poročilo in razprava o pogovornem večeru v Gogi. Načrti, kako nadaljevati s pobudami s pogovornega večera. - Pobuda za oživetje stanovanj v mestnem jedru in za nadaljevanje pešpoti ob Težki vodi.

17. junij 2004 - Predavanje prof. dr. Dušana Petrača "Izbrani dosežki na področju NASA programov pri vesoljskih raziskavah" v veliki predavalnici Visokošolskega središča v Novem mestu (Na Loko 2) ob 19h v organizaciji Društva Novo mesto in Akademске pobude Univerza v Novem mestu.

2. september 2004 - Seja upravnega odbora ob 20.00 na gradu Grm. - Za nadaljevanje aktivnosti, predlaganih na pogovornem večeru, določena posebna skupina. - Poročilo predsednika o dejavnostih v zvezi z Narodnim domom. Pobuda za oživetje delovanja upravnega odbora ustanove.

30. september 2004 - Sestanek skupine "Zgodovina za prihodnost" pri Staši Vovk ob 16.30.

7. oktober 2004 - Seja upravnega odbora ob 20.00 uri na gradu Grm. - Oblikovanje smernic dela skupine "Zgodovina za prihodnost". - Nadaljevanje aktivnosti za spremembo za Dolenjce krivičnega volilnega sistema.

EVA SIMIČ

Vsak prvi ponedeljek v mesecu poteka na Glavnem trgu Rokodelski sejem, ki ga organizira Društvo Naprejš nazaj. Zelo zanimiv je tudi otrokom, ki od blizu spoznavajo delo rokodelcev.



FOTOGRAFIJA: VERA JACIMOVIC



FOTOGRAFIJA: TOMAZ LEVICAR

Kmalu se bo zaključila obnova dolga leta zapuščene gostilne Loka ob reki Krki. Tu bosta dobila prostor nova restavracija ter tako imenovan pub. V stavbi nekdanje porodnišnice pa bo čez dve leti, ko je predviden zaključek letošnje poletje pričelih gradbenih del, stopila četa zaposlenih na novomeški upravni enoti. Obnova bo terjala 1 milijardo tolarjev.



FOTOGRAFIJA: TOMAZ LEVICAR